DETERMINACIJA, SAKUPLJANJE SJEMENA I INVENTARIZACIJA TRADICIJSKIH CVJETNIH VRSTA U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI

Škorak, Tajana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:185:041980

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository Križevci college of agriculture - Final thesis repository Križevci college of agriculture

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

REPUBLIKA HRVATSKA

VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

TAJANA ŠKORAK, studentica

DETERMINACIJA, SAKUPLJANJE SJEMENA I INVENTARIZACIJA TRADICIJSKIH CVJETNIH VRSTA U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI

ZAVRŠNI RAD

Križevci, 2016.

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

TAJANA ŠKORAK, studentica

DETERMINACIJA, SAKUPLJANJE SJEMENA I INVENTARIZACIJA TRADICIJSKIH CVJETNIH VRSTA U VARAŽDINSKOJ ŽUPANIJI

ZAVRŠNI RAD

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Dr. sc. Vesna Samobor, prof.v.š. - predsjednik/ca povjerenstva
2. Dijana Horvat, dipl. ing., pred. - mentor/ica i član/ica povjerenstva
3. Dr. sc. Renata Erhatić, v.pred. - član/ica povjerenstva

Križevci, 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. PREGLED LITERATURE 2
2.1. Povijest tradicionalnih vrtova 2
2.2. Tradicijski cvjetni vrtovi 3
2.3. Tradicijske cvjetne vrste 5
2.3.1. Jednogodišnje cvjetne vrste 6
2.3.2. Dvogodišnje cvjetne vrste 14
2.3.3. Višegodišnje cvjetne vrste 18
2.4. Planiranje tradicionalnog cvjetnjaka 23
2.5. Značaj očuvanja tradicijskih cvjetnih vrsta 24
3. MATERIJALI I METODE 26
4. REZULTATI I RASPRAVA 32
4.1. Tradicijske cvjetne vrste I. vrta 32
4.2. Tradicijske cvjetne vrste II. vrta 37
4.3. Tradicijske cvjetne vrste III. vrta 43
5. ZAKLJUČAK 48
6. LITERATURA 49
SAŽETAK 51

1. UVOD

Tradicijske cvjetne vrste autohtone su vrste određenog kraja, one se mogu pronaći u tradicijskim vrtovima koji su neizostavan dio kulturne baštine. Tradicijski cvjetni vrtovi podsjećaju na prirodna staništa vrsta koje se nalaze u njima, te su zbog toga najprikladnije biljne vrste takvih vrtova autohtone vrste nekog kraja.

Povijest uzgoja cvijeća zanimljiva je, no ona ne seže u daleku prošlost jer u vrijeme kada se čovjek borio za opstanak bilo je malo prostora i vremena za estetske doživljaje. Mnoge biljke koje se u posljednjim desetljećima sade samo kao ukras imale su nekada i upotrebnu vrijednost.

Određena razdoblja i krajolici imaju svoj specifičan način uređivanja vrtova, tako su se u prošlim vremenima cvjetne vrste sadile uglavnom u predvrtu koji je u to vrijeme pokazivao statusno stanje seljaka. No, osim u predvrtu cvjetne su se vrste uzgajale i u povrtnjaku, uz samo povrće ili uz ogradu a najzastupljenije su bile cvjetne vrste za rez kako bi se koristile u dekorativne svrhe (Kraljičak i sur., 2013)

Cilj ovog rada bio je pronaći vrtove koji obiluju bogatstvom tradicijskih cvjetnih vrsta, zatim determinirati tradicijske cvjetne vrste i sakupiti njihovo sjeme.

U istraživanje su uključeni isključivo vrtovi na području Varaždinske županije kako bismo mogli utvrditi prisutnost tradicijskih cvjetnih vrsta na tom području. Vrtovi na kojima se obavljalo istraživanje nalaze se na području grada Lepoglave i na području općine Bednja, točnije na relaciji između Bednje i Trakošćana.

2. PREGLED LITERATURE

2.1. Povijest tradicionalnih vrtova

Najstariji poznati vrtovi bili su podignuti prije više od 4000 godina u Egiptu i Mezopotamiji, a gradili su se oko hramova i u sklopu vladarskih palača. Prvi tradicionalni vrtovi bili su uređeni po uzoru na samostanske vrtove, a i samo sjemenje i reznice ukrasnih biljaka i povrća bilo je uzgojeno u zaštićenim vrtovima samostana. Benediktinci su iz Italije donijeli brojne vrste ukrasnog bilja. (Hobhouse, 1992.). Određena razdoblja i krajolici imaju svoj specifičan način uređivanja vrtova, tako su se u prošlim vremenima cvjetne vrste sadile uglavnom u predvrtu koji je u to vrijeme pokazivao statusno stanje seljaka. No osim u predvrtu cvjetne su se vrste uzgajale i u povrtnjaku, uz samo povrće ili uz ogradu i to su bile najviše cvjetne vrste za rez kako bi se koristile u dekorativne svrhe (Kraljičak i sur., 2013).

Podaci govore da su na području Istočnog Tirola cvjetne vrste zauzimale od 15-20% ukupne površine vrtova te su se koristile kao ukras samome vrtu, no i za ukrašavanje grobova, crkva te za izradu buketa za razne prigode (Vogl i Vogl-Lukasser 2003.) Postoji još nekoliko razloga zašto su se cvjetne vrste uzgajale u vrtovima, osim dekorativnosti. Pojedine cvjetne vrste uzgajale su se zbog svojih ljekovitih svojstava koja su u to vrijeme, kada medicina nije bila pristupačna svima i razvijena kao danas, bila veoma korisna za osobnu upotrebu te za izradu ljekovitih pripravaka. Određene su se cvjetne vrste također uzgajale, osim zbog dekorativnosti, zbog svojih začinskih svojstava ili zato što su bile privlačne insektima, ili suprotno, odbijale ih. (Židovec i sur., 2006).

Početkom 18. stoljeća, male seoske kuće okružene, za to vrijeme tradicionalnim vrtovima, bile su popularne kao domovi za pripadnike nižeg plemstva, slabijeg imovinskog statusa, no sredinom 19. stoljeća, male seoske kuće postaju sve popularnije kod bogatijih pripadnika više klase zbog žudnje za boemskim stilom života u jednostavnom okruženju.

(http://www.gardena.com/hr/garden-life/garden-magazine/nova-zudnja-za-zivotom-na-selu/). U prošlosti je u tradicionalnim vrtovima bilo raznog cvijeća, no bavljenje ukrasnim vrstama zbog njih samih, bila je povlastica bogatih obitelji. Siromašnijim ljudima vrt je uglavnom služio da prehrane obitelj. Kroz stoljeća seoski vrt postaje sve manje praktičniji, a sve se više pažnje obraća na samu dekorativnost vrta. Promjene životnog stila i depopulacija značajno utječu na mijenjanje i nestanak tradicionalnih vrtova.

Slika 1. Ilustracija tradicionalnog starinskog vrta

Izvor:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peder_M%C3%B8nsted_-_A_Cottage_Garden_with_Chickens.jpg

2.2. Tradicijski cvjetni vrtovi

Seoski vrtovi neizostavan su dio kulturne baštine nekoga kraja te su se razvijali usporedno s razvojem određenog ruralnog područja. Glavna karakteristika tradicionalnih cvjetnih vrtova je da podsjećaju na prirodna staništa biljaka koje se nalaze u njima, te su zbog toga najprikladnije biljne vrste takvih vrtova autohtone

vrste nekog kraja, te se njihovim uzgojem i daljnjim razmnožavanjem postiže da seoski vrtovi doprinose očuvanju prirodne ravnoteže i bioraznolikosti (http://mojcvijet.hr/uredjenje/vrtovi/seoski-vrtovi/).

U tradicijskim seoskim vrtovima umjesto strogih oblika poželjne su mekane linije i razigranost oblika koji se postižu sadnjom velikog broja cvjetnih vrsta i njihovim šarenilom. Odabir biljnih vrsta za oblikovanje tradicionalnih vrtova uvjetovan je klimatskim prilikama i reljefom određenog kraja, tako da se tradicionalni cvjetni vrtovi izgledom razlikuju po geografskim regijama (http://mojcvijet.hr/uredjenje/vrtovi/seoski-vrtovi/). U tradicionalnom seoskom vrtu linije nisu oštre, a gredice nisu simetrične. Pravi seoski vrt, u osnovi, sastoji se od povrtnjaka koji je okružen ukrasnim biljkama. (http://www.vrt-priroda.com/uredivanje-vrta/vrtni-stilovi/seoski-vrt).

Najčešći materijal koji se koristi za izradu konstrukcija u tradicionalnim seoskoim vrtovima je drvo, budući da je to najprirodniji materijal, najbolje se uklapa u tradicionalni izgled vrta. Često su elementi izgrađeni od izblijedjelog starog drva hrasta ili bora što vrtu daje poseban ugođaj. Tipični elementi koji se koriste u tradicionalnim vrtovima su komposišta, drveni vrtni namještaj, drvena ograda, jezerca, drvene sjenice, isprepletene ograde, ograde od letvica ili okruglih stabalaca smreke ili jele, ukrasne kućice za ptice i slični elementi izrađeni od drveta. U tradicionalnim vrtovima, uz drvo, često se koriste i predmeti izrađeni od opeke ili gline, a ponekad i masivniji materijali poput kovanog željeza. Kod odabira elemenata važno je da oni ne zapinju za oko, tj. da se neprimjetno uklope u cvjetnu sredinu. Vrt se mora skladno uklopiti u svoje prirodno okruženje, ne odskačući od njega ni izborom biljaka ni vrtnih elemenata, kao ni građevnim materijalima (http://mojcvijet.hr/uredjenje/vrtovi/seoski-vrtovi/).

Slika 2. Tradicijski cvjetni vrt

Izvor:http://www.suttons.co.uk/Gardening/Flower+Seeds/All+Flower+Seeds/Cottage+Garden+Seed+Collection_139533.htm

2.3. Tradicijske cvjetne vrste

Povijest uzgoja cvijeća ne seže u daleku prošlost iz tog razloga što u vrijeme kada se čovjek borio za vlastiti opstanak, bilo je malo prostora i vremena za estetske doživljaje. Mnoge biljke koje se u posljednjim desetljećima sade samo kao ukras imale su nekada i upotrebnu vrijednost. Tako su se bijeli ljiljani *(Lilium candidum),* perunike *(Iris germanica)* , šeboj *(Erysimum cheiri),* pitomi sljez *(Alcea rosea),* neven *(Calendula officinalis),* dragoljub *(Tropaeolum majus)* i maćuhice *(Viola wittrockiana)* uzgajali prvenstveno zbog njihovih ljekovitih svojstava. Tradicijske cvjetne vrste autohtone su vrste određenog kraja. One se mogu podijeliti na jednogodišnje, dvogodišnje i višegodišnje cvijetne vrste. Od jednogodišnjih i dvogodišnjih cvjetnih vrsta najviše su se uzgajale one vrste koje se same zasiju puput nevena *(Calendula officinalis),* turskih karanfila *(Dianthus barbatus),* srebrenke *(Lunaria annua),*

uresnice *(Cosmos bipinnatus)*, suncokreta *(Helianthus annus)*, različaka *(Centaurea jacea)*, potočnice *(Mosotis sp.)*, ukrasni sljez *(Althaea rosea)* itd. (Židovec i sur., 2006.)

2.3.1. Jednogodišnje cvjetne vrste

Jednoljetnice su skupina biljnih vrsta koje u jednoj vegetacijskoj sezoni niču, dosegnu puni rast, cvatu, stvaraju plod i s pojavom prvih mrazeva završavaju svoj životni vijek (Auguštin, 2003). Jednogodišnje cvjetne vrste sijemo najčešće u proljeće. Ukoliko želimo raniju cvatnju sijemo ga obično u ožujku u sandučiće, a kada prestane opasnost od proljetnih mrazeva presađujemo ga na otvoreno. Većinu jednogodišnjeg cvijeća u travnju možemo posijati na otvoreno. Pripadnici ove skupine većinom spadaju u ljetno cvijeće. Nakon klijanja biljke rastu veoma brzo i već u prvim ljetnim danima imamo raskošnu cvatnju koja može potrajati sve do jeseni. Mnoge od ovih vrsta će u toplijim krajevima i na oplijim položajima sljedećeg proljeća niknuti same (npr. dragoljub *(Tropaeolum majus)*, neven *(Calendula officinalis)*, uresnica *(Cosmos bipinnatus)*, suncokret *(Helianthus annus))*, ako tlo pustimo na miru (Komes, 1996).

Jednogodišnje cvjetne vrste:

Crnjika *(Nigella damascena)*

Crnjika *(Nigella damascena)* jednogodišnja zeljasta biljka iz porodice žabnjaka *(Ranunculaceae)*. Stabljika joj je uspravna, razgranata i naraste do 50 cm visine. Cvjetovi su pojedinačni, sjedeći, najčešće su bijele ili plave boje no rjeđe mogu biti i rozi ili ljubičasti. Cvatu od lipnja do kolovoza. Plod je goli, napuhani tobolac koji sadrži mnogo sitnih sjemenki. Dozrijeva početkom jeseni. Prirodno raste na području južne Europe, zapadne Azije i sjeverne Afrike (Šilić i Mrdović, 2013). Odgovaraju joj sunčana , te je možemo naći na zapuštenim zemljištima, pored puteva ali na vlastitom imanju kao korov. Sjeme se sije u proljeće direktno na željeno sunčano mjesto u dreniranu i vlažnu zemlju. Može se sijati već i u jesen, sjeme će prezimiti, no na proljeće je ipak sigurnije. Sije se direktno na tlo jer slabo podnosi presađivanje.

Sušeni plodovi često se koriste u cvjetnim aranžmanima (Hessayon, 2008).

Jednogodišnji kokotić *(Delphinium ajacis)*

Jednogodišnji kokotić *(Delphinium ajacis)* je zeljasta biljka iz porodice žabnjaka (*Ranunculaceae*). Ima prekrasne cvjetove različitih boja. U vrijeme cvatnje, ovo je jedan od najimpresivnijih cvijetova u vrtu, a može narasti od 30-180 cm, ovisno o vrsti. Cvate od lipnja do listopada,a najviše mu odgovaraju sunčani položaji (Komes, 1996.). Latinski naziv *delphinium* znači delfin, a to je radi izgleda pupoljka cvijeta. Svi kokotići sadrže alkaloid *delphinine* i radi toga su otrovne biljke, najviše otrova imaju mladi izdanci. Ako se pojedu uzrokuju povraćanje, a u većim količinama smrt. Kokotić se jako jednostavno i lako uzgaja iz sjemena – ako se dovoljno rano sije, a cvijeta već iste godine na jesen. (http://www.biovrt.com/article/Kokotic-Delphinium.html). Jednogodišnji kokotić, se od višegodišnjeg, razlikuje samo po manjem rastu (Komes, 1996).

Kadifica *(Tagetes sp.)*

Kadifica *(Tagetes sp.)* je rod jednogodišnjih ili višegodišnjih biljaka iz porodice glavočika *(Asteraceae*). Jedan su od najpoznatijih cvjetnica, možemo je naći gotovo u svakom vrtu. Ovo je cvijeće veoma popularno, kadifice su glavni izvor žute, narančaste i smeđe boje na cvjetnim gredicama. Podrijetlom su iz Meksika, a mogu biti visoke od svega nekoliko centimetara do nekoliko desetaka centimetara (15 cm - 90 cm). Cvatu od lipnja do kolovoza, a kako bismo produžili cvatnju potrebno je otkidati ocvale cvatove. Najbolje uspjevaju na sunčanim položajima i nisu zahtjevne prema tlu. U našim se krajevima najviše siju na otvoreno u svibnju. (Hessayon, 2001.)

Slika 3. Kadifica *(Tagetes sp.)*

Izvor:http://poljoinfo.com/showthread.php?9635-Kadifica-karavija-kova%C4%8Dec-Tagetes

Različak *(Centaurea cyanus)*

Različak *(Centaurea cyanus)* je jednogodišnja zeljasta biljka iz porodice glavočika *(Asteraceae)*. Na vrhu stabljike stvaraju se pojedinačni cvjetovi plave boje. Cvatu od lipnja do rujna. (Hessayon, 2001.) Jedna biljka godišnje proizvede oko 1000 sjemenki. Prirodno raste u južnoj i središnjoj Europi te jugozapadnoj Aziji. Može ga se naći na livadama i zapuštenim travnjacima gdje ponekad tvori veće skupine te tako djeluje vrlo dekorativno. Često je rastao i među žitaricama kao korov. Razmnožava se sjemenom u proljeće. Nekoć je bio samo u plavoj boji no danas se zahvaljujući pažljivom oplemenjivanju može pohvaliti bogatstvom boja – crvena, roza, grimizna i bijela. Najbolje uspijeva na suncu ili u polusjeni. Visine je od 30-70 cm, odgovara mu razmak sadnje od 20-30 cm (http://www.plantea.com.hr/razlicak/).

Neven (Calendula officinalis)

Neven *(Calendula officinalis)* je jednogodišnja zeljasta biljka iz porodice glavočika *(Asteraceae)*. Podrijetlom je sa Sredozemlja, no zbog njegovog velikog značaja cijenjen je i široko rasprostranjen po cijelom svijetu. Ova se biljka upotrebljavala ukao kuhinjski začin, a danas se uzgaja kao nezahtjevna, ljetna jednogodišnja biljka. Lako se uzgaja iz sjemena, sije se od travnja do lipnja. Raste brzo, a uspješno se i sam zasijava. Cvate od lipnja do listopada,a najbolje uspjeva u nesiromašnom tlu na suncu

ili u polusjeni. Visine je od 30-60 cm. Optimalan razmak sadnje je 30 cm. Najpoznatija nevenova primjena je u izradi kućnih pripravaka za njegu kože. U tu svrhu najpoznatiji je nevenov uljni macerat koji je naširoko poznat kao sredstvo koje se upotrebljava za razna oštećenja i upalne bolesti kože (Hessayon, 2001.).

Slika 4. Neven (*Calendula officinalis*)

Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Neven

Zijevalica *(Antirrhinum majus)*

Jednogodišnja vrtna biljka koja se vrlo često može pronaći u našim vrtovima. Porijeklom je iz južnih dijelova Europe i sjevernih dijelova Afrike a iz porodice je *Scrophulariaceae*. Posebnost ovog vrtnog cvijeća je u njenom cvijetu. Cvatnja se odvija od lipnja pa sve do listopada u vrlo raznolikim kombinacijama. Cvijet može biti u raznim nijansama žute, crvene, narančaste ili pak bijele boje (http://www.plantea.com.hr/zijevalica/). Najbolje vrijeme za sijanje je od sredine veljače pa sve do ožujka. Nakon što biljke narastu, presađuje se u vrt, a to krajem travnja do sredine svibnja, kad prestane opasnost od mrazeva. Postoje visoki kultivari (70-120 cm) koji su pogodni za gredice i za rez, srednje visoki kultivari (46 cm) te patuljasti kultivari (15-20 cm). Grupa srednje visokih kultivara je najpoplarnija (Hessayon, 2001).

Slika 5. Zijevalica (*Antirrhinum majus)*

Izvor: http://www.uredisvojdom.com/article/1610/zijevalica_lat_antirrhinum_majus

Cinija *(Zinnia elegans)*

Cnija *(Zinnia elegans)* je jednogodišnja zeljasta biljka iz porodice glavočika *(Asteraceae).* Nekada je spadala u najraširenije i najomiljenije jednogodišnje cvijeće. Donešena je iz Meksika oko 1800. godine. Cvate od lipnja do listopada, a najbolje uspijeva na suncu i na plodnom i propusnom tlu. Da bi sjemenke proklijale potrebno je da temperatura tla dosegne 15 C. Zbog toga se cinija sije kasnije, u svibnju izravno u cvjetnu gredicu. Može se posijati i u travnju u sandučiće, a kasnije presaditi. Kada jednom počne rasti, napraduje brže od većine ostalih biljaka (Komes, 1996).

Dragoljub *(Tropaeolum majus)*

Dragoljub *(Tropaeolum majus)* je bujno rastuća jednogodišnja biljka iz porodice dragoljupki *(Tropaeolaceae),* koja se u toplijim klimatima razmnožava krupnim sjemenkama i sama. Cvate od lipnja do listopada, a veliki cvjetovi variraju od žute preko narančaste do tamno ljubičaste boje. Može biti visok os 15-180 cm. Neke vrste mogu puzati i penjati se, dok neke rastu u obliku bujnog grma. Porijeklom je iz brdovitih krajeva Perua i Kolumbije, gdje su ga još prije 4000. godina Indijanci uzgajali zajedno sa kukuruzom i grahom. Sije se na željeno mjesto u drugoj polovici

travnja sve do svibnja. Zeleni cvjetni pupoljci prije cvatnje mogu se ukiseliti i jesti, dok se sitno nasjeckani listovi i cvjetovi koriste kao pikantan začin. (Komes, 1996.).

Slika 6. Dragoljub (*Tropaeolum majus)*

Izvor: http://cveceza.blogspot.hr/2014/05/bastensko-cvece-koje-cveta-celo-leto.html

Lijepa kata *(Callistephus chinensis)*

Lijepa kata *(Callistephus chinensis)* je jednogodišnja zeljasta biljka iz porodice glavočika *(Asteraceae).* Podrijetlom je iz Kine ili Japana, te je stigla u naše krajeve davne 1728. godine. Od tog vremena do danas nastale su mnogobrojne sorte ove biljke od kojih se mnoge znatno razlikuju od svojih izvornih oblika. Kao i druge toploljubive vrste siju se u sandučiće u ožujku, a presađuju se na otvoreno u svibnju. Izravnu sjetvu u vrt najbolje je obaviti početkom svibnja. Kako bismo sprječili bolesti, ne treba ih sijati dvije godine zaredom na isto mjesto. Najbolje im odgovaraju sunčani i zaštičeni položaji. Visine su od 2-70 cm, a služe kao dekoracija zbog svojih izdržljivih cvjetova. Cvatnja traje se odvija od kolovoza do listopada. (Komes, 1996., Hessayon, 2001.).

Lijepi dečko (*Impatiens balsamina*)

Lijepi dečko, breskvice ili vrtna vodenika je jednogodišnja zeljasta biljka porodice neticaljki (*Balsaminaceae*). Prirodno je rasprostranjen u južnoj Aziji (Indija,

Mjanmar), u Europu je unešen u prvoj polovici 16. stoljeća. Može narasti do 60 cm visine. Cvjetovi mogu biti različitih boja, crveni, ružičasti ili bijeli. Cvatu od lipnja do listopada. Plod je čahura koja sadrži više okruglastih, crnih sjemenke koje se katapultiraju na do nekoliko metra udaljenosti. Uzgaja se u cvjetnim gredicama, u ukrasnim loncima na balkonima i terasama. Razmnožava se sjemenom koje se sije u proljeće i rasađuje se kada biljke narastu (http://www.plantea.com.hr/lijepi-decko/).

Mirisava grahorica *(Lathyrus odoratus)*

Ova je biljka iz porodice *Fabaceae* podrijetlom iz Sicilije, ali do viktorijanske ere nije bilo visokih vrtnih kultivara u mnoštvu boja. Raspon boja i visina nastavio je rasti, ali su neki staromodni mirisavi kultivari izgubljeni. Grahorica je biljka koja se lako uzgaja. Cvate od lipnja do listopada, a ocvale cvatove potrebno je uklanjati. Visine je od 30-240 cm. Možemo je sijati na otvorenome u ožujku ili travnju, ili u listopadu u hldno klijalište. Često se koristi za ukrašavanje stolova (Hessayon, 2001.).

Ukrasni slak *(Ipomea sp.)*

Ukrasni slak *(Ipomea sp*.) je jednogodišnja penjačica iz porodice slakova *(Convolvulaceae).* Porijeklom je iz Srednje Amerike. Raste u visinu do 3 metra stvarajući mnogo listova i cvijetove različitih boja. Jedna je od najomiljenijih vrtnih penjačica te se zbog svog specifičnog izgleda koristi za ukrašavanje ograda. Iako cvjetovi traju samo jedan dan brzo se stvaraju i uvijek ih ima jako puno (Hessayon, 2001.). Nakon cvjetanja razvijaju sjemenku koja sadrži male količine komponenti koji mogu inducirati slabe halucinogene doživljaje. Cvatnja se odvija od srpnja do rujna. Voli sunčane položaje, dobro dreniranu zemlju, puno vode i neki potporanj po čemu se može penjati. Iako je jednogodišnja biljka, sjeme koje će ostaviti iza sebe moći će samostalno niknuti narednu godinu (http://www.plantea.com.hr/ukrasni-slak/).

Uresnica *(Cosmos bipinnatus)*

Uresnica *(Cosmos bipinnatus)* je visoka jednogodišnja biljka iz porodice glavočika *(Asteraceae).* zanimljivih listova koji su odjeljeni na vrlo uske i duge odsječke. U

Evropu je stigla u 17. stoljeću iz Meksika i vrlo se brzo proširila po samostanskim, a zatim i po seoskim vrtovima. Cvate od svibnja pa sve do jeseni lijepim velikim cvjetovima, čija boja varira od bijele preko ružičaste do tamnocrvene. Visine je od 30-90 cm. Najprikladniji su sunčani i polusjenoviti položaji uz ograde tako da je biljku po potrebi moguće i privezati. Sije se u sandučiće u ožujku, a zatim se presađuje u vrt krajem travnja. Kao i mnoge druge vrste starinskog cvijeća, na povoljnom se položaju razmnožava sama sjemenom. Koriste se kao cvijeće za rez. (Komes, 1996.).

Slika 7. Uresnica (*Cosmos bipinnatus)*

Izvor: https://vrtlarenje.wordpress.com/2014/03/27/kako-s-malo-novaca-imati-vrt-iz-bajke

Vrtni suncokret *(Helianthus annus)*

Suncokret *(Helianthus annus)* je najveće i vrlo dekortaivno jednogodišnje cvijeće iz porodice glavočika *(Asteraceae)*. Cvate od lipnja do listopada, a može doseći visinu i do 4 metra, no vrtne forme su manje i više razgranate. Porijeklom je iz sjevernog Meksika gdje postoji i nekoliko nekultiviranih višegodišnjih vrsta. U Europu je stigao već krajem 16. stoljeća. Sjetvu je najbolje obavljati u svibnju pored ograde ili zida kako bi se visoka stabljika po potrebi mogla privezati. Voli bogata tla i sunčane položaje. Koristi se kao svijeće za rez, a sjemenke su izvrsna hrana za mnogobrojne ptice (Komes, 1996).

2.3.2. Dvogodišnje cvjetne vrste

Dvogodišnje cvjetne vrste žive kroz razdoblje od dvije godine, a većinom se razmnožavaju u prvoj godini. Dvogodišnje cvijeće u prvoj godini najčešće razvija lišće, a u drugoj cvijet. Sjetva dvogodinjih biljaka obično se obavja od svibnja do sredine srpnja. Ukoliko za sjetvu izaberemo gredicu s boljim supstratom i u polusjeni, kako bismo cvjeće donekle zaštitili od ljetnih vručina, uspjeh sjetve gotovo je osiguran. Rast i bujnost dvogodišnjih biljaka pospješujemo presađivanjem kada klijanci dobiju dva do tri listića. Mnoge prekrasne dvogodišnje vrste razmnožavaju se same (šeboj *(Erysimum cheiri),* turski karanfil *(Dianthus barbatus)*, potočnica *(Mosotis sp.)*, tratinčica (*Bellis perennis)*...) (Komes, 1996.).

Dvogodišnje cvijetne vrste:

Naprstak (*Digitalis purpurea*)

Naprstak ili crvena pustikara je dvogodišnja zeljasta biljka iz porodice trputaca (*Plantaginaceae*). Porijeklom je iz Europe. Autohtono raste na rubovima šuma i na planinskim pašnjacima, a česta je biljka u cvjetnjacima kao ukrasna biljka.Može narasti i do 200 cm. Cvatu od lipnja do rujna. Plod je kapsula koja sadrži mnogo sjemenki. U prvoj godini stvara se samo prizemna rozeta, druge godine naraste a stabljika s listovima. Dobra je medonosna biljka. Otrovna je biljka, no u stručnoj medicini nalazi primjenu za liječenje srčane slabosti. (http://www.plantea.com.hr/crveni-naprstak/).

Slika 8. Naprstak (*Digitalis purpurea)*

Izvor: http://www.njuskalo.hr/sjeme-sadnice/digitalis-purpurea-naprstak-sadnice-oglas

Divizma (*Verbascum sp.)*

Divizma je dvogodišnja zeljasta biljka iz porodice zijevalica (*Scrophulariaceae*). Prve godine stvaraju se listovi skupljeni u prizemnoj rozeti, iduće godina naraste uspravna stabljika. Stabljika naraste do 2 m visine. Cvjetovi su veliki oko 2 cm, vjenčić čine 5 zlatnožutih latica, prašnika je pet. Skupljeni su u metličaste cvatove u gornjem dijelu biljke i nalaze se na uspravnim izbojima. Cvate u srpnju i kolovozu. Plodovi su ovalne kapsule koje sadrže male sjemenke, dozrijevaju u kolovozu i rujnu. (http://www.plantea.com.hr/pustenasta-divizma/). Zbog dugotrajnog cvjetanja i i egzotičnog, divljeg izgleda izvanredna je za suhe prirodne vrtove. U vrtovima je ne viđamo često zbog visokog rasta, no ova nezahtjevna dekorativna biljka zaslužuje više pozornosti (Eržebet i Geza, 2007).

Turski karanfil *(Dianthus barbatus)*

Turski karanfil je dvogodišnja vrsta karanfila iz porodice karanfila *(Caryophyllaceae),* a često se ponaša i kao trajnica kratkog vijeka. Sama biljka druge godine ne odumire uvijek nakon cvatnje, često iz korijena potjera sa strane mlade biljčice, koje dok malo porastu mogu se opet presaditi. Cvate u raznim kombinacijama boja, od potpuno bijele, crvene, roze do kombinacija više nijansi boje. Prilikom sjetve, nikad ne možemo biti potpuno sigurni kakva će biti boja njihovog cvijeta. Uzgaja se sjetvom sjemena tokom proljeća, najbolje na otvoreno. Prve godine razvija samo lišće, druge godine cvate. Turski karanfil odličan je za rezano cvijeće, a njegovi cvjetovi prekrasno mirišu. Jedan je od najčešće uzgajanih vrsta karanfila u vrtovima i bio je česti cvijet u vrtovima naših baka (http://www.biovrt.com/article/Turski-karanfil-Dianthus-barbatus.html).

Slika 9. Turski karanfil (*Dianthus barbatus)*

Izvor: http://www.njuskalo.hr/sjeme-sadnice/turski-karanfil-dianthus-barbatus-sadnica-oglas

Pupoljka (*Oenonthera grandiflora*)

Pupoljka je dvogodišnja cvjetnica iz obitelji *Onagraceae*, rod *Oenothera*. Porijeklom je iz Južne i Sjeverne Amerike. Radi činjenice što cvate noću još se i naziva žuti noćurak, večernja zvijezda, a radi ljekovitosti i lijek za sve, univerzalni kraljevski lijek. Osim što cvate noću, pupoljka je i karakteristična po svom slatkom opojnom mirisu. Pupoljka je dvogodišnja biljka, dakle prve godine stvara samo malu lisnatu prizemnu rozetu s tek nekoliko listića, a naraste u visinu i cvate tek druge godine uzgoja. Uzgaja se sjetvom na proljeće i rasađuje se na gredice. Može narasti i preko 1,5 metara. Mlade jednogodišnje biljke bez problema prezimljavaju u našim krajevima (http://www.biovrt.com/article/Pupoljka-Zuti-nocurak-Oenothera-biennis.html).

Slika 10. Pupoljka (*Oenonthera grandiflora)*

Izvor: http://staravrtlarica.blogspot.hr/2014/08/pupoljka.html

Srebrenka (*Lunaria biennis*)

Srebrenka je dvogodišnja biljka iz porodice krstašica *(Brassicaceae)*, često poznata i pod nazivom dukati, a nazivaju ju i "Money plant", što proizlazi iz izgleda čahura s sjemenjem. Prve godine razvija samo lišće, a cvate druge godine nakon sijanja, na proljeće, i to ljubičastim cvjetovima. Najbolje ju je sijati tokom ljeta u teglice (u kontroliranim uvjetima) i držati ih na terasi, ali ne pod direktnim suncem, te kad narastu presaditi na otvoreno (http://www.biovrt.com/article/Lunaria-biennis-Srebrenka-dukati.html).

Pitomi sljez (*Alcea rosea*)

Alcea rosea je visoka dvogodišnja biljka iz porodice *Malvaceae*. Cvate od lipnja do listopada. Cvjetovi te prekrasne biljke izrastu na dugačkoj i snažnoj cvatnoj stapci. Porijeklom je iz Europe, česta u starinskim vrtovima, a samoniklo raste na mediteranskom dijelu Hrvatske. Vrlo je otporna biljka i bez problema prezimljava u našim krajevima. Cvate u raznim nijansama boje od bijele do crvene boje, a čak su uzgojeni i kultivari skoro crnih cvjetova. To je ukrasna, ali i ljekovita i jestiva biljka. Nekada se, u nekim hrvatskim selima, pitomi sljez simbolično sadio pored kuće u kojoj se nalazila djevojka za udaju (Komes, 1996.).

Slika 11. Pitomi sljez (*Alcea rosea)*

Izvor: http://www.agroklub.com/hortikultura/vrtni-sljez-straza-ispred-doma/1515/

Potočnica (*Myosotis palustris*)

Potočnica je nježna biljka iz porodice oštrolista *(Boraginaceae)* koja se sadi na rubu gredice ili između tulipana ili nekih drugih visokih biljaka kako bi pokrila tlo između njih. Cvjetovi mogu biti u bijeloj, rozoj ili plavoj boji. Cvate tokom cijelog proljeća, dok ne počnu velike vrućine. Najbolje uspjevana na sunčanom mjestu ili laganoj sjeni, a treba se paziti da ima dovoljno vlage. Ona je dvogodišnja biljka pa ju je najbolje posijati u svibnju ili lipnju i na jesen presaditi na mjesto gdje želimo, na razmak od 20 centimetara. Prikladna je za svaki kut vrta, za cvjetnu livadu, uz staze i puteve, na kamenjaru i u cvjetnim posudama (Komes, 1996).

2.3.3. Višegodišnje cvjetne vrste

Trajnice su biljke koje žive dvije ili više godina i kao odrasle, potpuno razvijene biljke, cvatu svake godine. Trajnice su vjerojatno najraznolikija grupa biljaka koja pokazuje veliku raznolikost oblika, formi, boja, teksture i mirisa. Trajnice je potrebno saditi u pažljivo pripremljenu zemlju, duboko prekopanu, prihranjenu i očišćenu od korova jer će biljke na njoj rasti cijeli niz godina. Obično se sade u proljeće ili jesen. (http://mojcvijet.hr/bilje/vrtno-bilje/trajnice-u-vrtu/). Osobito su omiljene zato što

zahtijevaju najmanje posla. Razmnožavaju se sjemenom, ali i diobom korjena, podanaka, gomolja ili lukovica (Komes, 1996.).

Višegodišnja cvijetne vrste:

Božur (*Paeonia sp.*)

Božur se smatra jednim od najstarijih vrsta kultiviranog cvijeća. *Paeonia sp*. je rod biljaka iz porodice božurovki (*Paeoniaceae*). Njegova ljekovita svojstva spominju se u starogrčkoj mitologiji. Cvate u svibnju i lipnju pa ga često zovu duhovska ruža. Zbog bujnog rasta treba pažljivo odabrati njegov položaj u vrtu. Cvjetovi božura su veliki i često mirisni, crvene, žute ili bijele boje. Prirodno rastu na području Azije, Južne Europe i Sjeverozapadne Amerike (Komes, 1996).

Crni sljez (*Malva sylvestris*)

Šumski ili crni sljez je dvogodišnja ili trajna biljka iz porodice sljezovki *(Malvaceae).* Stabljika naraste i preko 1 m u visinu. Cvate od svibnja do rujna. Plod je kalavac, dakle suhi se plod u zrelom stanju dijeli na 9-11 plodića sa po jednom sjemenkom. Dozrijeva od srpnja do listopada. Vrlo je dobra medonosna biljka, pčele rado posjećuju cvjetove i sakupljaju nektar i cvjetni prah. Prirodno je rasprostranjen na području južne Europe i srednje Azije, no danas je udomaćen gotovo po svugdje. Raste samoniklo po poljima, njivama, vrtovima, uz putove, kuće. Razmnožava se sjemenom i vegetativno (http://www.plantea.com.hr/crni-sljez/).

Pakujac (*Aquilegia vulgaris*)

Pakujac je zeljasta trajna biljka iz porodice žabnjaka (*Ranunculaceae*). Listovi su plavo-zelene boje, zaobljeni i sitno razdijeljeni. Cvjetovi se pojavljuju od proljeća do ljeta. Cvate u plavoj boji i od nje su dobivene brojne sorte za uzgoj. Tako se mogu naći razne boje kultiviranog pakujca, kao što su; bijela, plava, tamnocrvena, ljubičasta, ružičasta, žuta… Cvate većinom u svibnju te ga posjećuju brojni kukci. Samoniklo raste u europskim šumama i po livadama, a ima ga i na Kavkazu. Često se sam zasijava. Zbog bizarne ljepote, većinom ljubičastih cvjetova, pakujac je već u samom

početku 15. stoljeća dospio u vrtove (Komes, 1996).

Perunika (*Iris sp*.)

Perunika je jedna od omiljenijih trajnica iz porodice perunika (*Iridaceae*). Cvjetovi su bjele, plave, ružičaste pa do ljubičaste boje. Cvate u svibnju i lipnju. Porijeklom je iz Sredozemlja i jugozapadnih dijelova Azije. Nekada davno cijenila se zbog svojih ljekovitih svojstava. Razmnožava se u kolovozu iskopavanjem debelog podanka. Vrlo se često koristi u aranžiranju cvjetnih aranžmana (Komes, 1996.).

Slika 13. Perunika (*Iris sp*.)

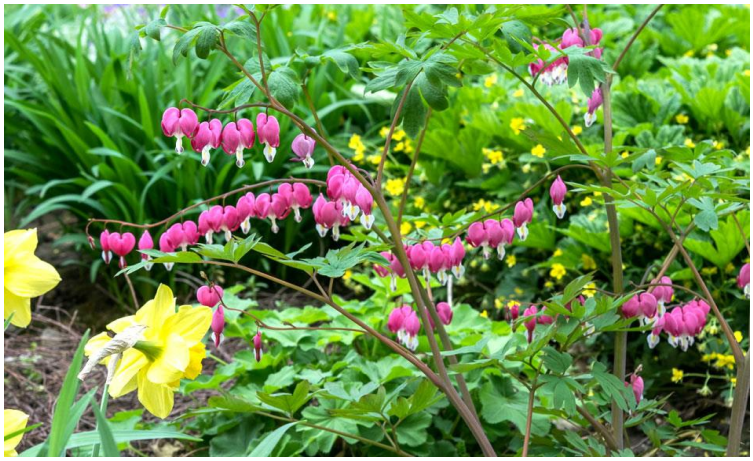
Izvor: http://www.summitpost.org/perunika-or-iris-this/48687

Plamenac (*Phlox paniculata*)

Plamenac je rod biljaka iz porodice vrijesoliki (*Polemoniaceae*). Sadrži 67 biljaka koje su većinom trajnice. Razlikuju se po veličini i vremenu cvjetanja, tako su neke niskog rasta kao što je puzavi plamenac (*Phlox subulata*) dok vrste kao visoki plamenac (*Phlox paniculata*) rastu kao grm visine i 1,8 metra. Često se sade u vrtovima i dvorištima zbog lijepe i dugotrajne cvatnje. Latinsko ime roda *Phlox* potječe od riječi phlox (plamen), zbog jarkih boja cvjetova nekih vrsta. (http://www.plantea.com.hr/plamenac/).

Srdašce (*Dicentra spectabilis)*

Srdašce je trajna zeljasta biljka iz porodice dimnjača (*Fumaricaeae*). Potječe iz istočne Azije. Biljka naraste do 120 cm visine te zauzme oko 50 cm prostora u širinu. Stabljika je savinuta, mesnata, zeleno-ružičaste boje. Listovi su na peteljkama, duboko urezani, raščlanjeni, plavozelene boje. Cvjetovi imaju oblik spljoštenog srca i ružičaste su boje, a složeni su u cvatove nagnute na jednu stranu. Cvatu od kraja travnja do sredine lipnja. Najljepši je ukras u dijelu vrta sa svježom, vlažnom mikroklimom (Eržebet i Geza, 2007).

Slika 14. Srdašce (*Dicentra spectabilis)*

Izvor: http://www.plantea.com.hr/srdasce/

Višegodišnji kokotić *(Delphinium sp.)*

Višegodišnji kokotić je trajnica iz porodice žabnjaka *(Ranunculaceae).* koja se uzdiže u visinu i tako ističe među ostalim cvijećem i drugim trajnicama. Cvate od lipnja pa sve do srpnja i onda opet od rujna do listopada i to ukoliko kada prvi put procvjeta odrežete cvijet nakon što ocvate. Cvijet mu može biti u nijansama bijela, plave i ružičaste boje. Može narasti visoko do 1,8 metara. U Europu je dospio iz Kalifornije. Sadi se i sije na hranjivom tlu i mjestu obasjanom suncem. Kao i ostalo visoko cvijeće najbolje je posaditi ga pored ograde ili zida (Komes, 1996.).

Lupina (*Lupinus polyphyllus*)

Lupinus je rod zeljastih trajnica iz porodice mahunarki (*Fabaceae*). Postoji stotinjak vrsta koje su većinom rasprostranjene u Sjevernoj i Južnoj Americi te na području oko Mediterana. Lupina je danas jedna od popularnijih trajnica, njezini cvjetovi su gusto poredani na ravnim cvjetnim klasovima u širokom rasponu boja. Obično rastu do 150 cm visine, iako postoji vrsta *Lupinus jaimehintoniana* koja u Meksiku raste kao stablo visoko 8 metara. Vrlo je dekorativna u doba cvatnje. Cvate u svibnju i lipnju. Korijenje je duboko te preko gljivica na kvržicama veže dušik u tlu, zbog čega je sadnja lupine popularna u vrtovima kao sredstvo zelene gnojidbe. Najčešće se uzgajaju vrste *Lupinus polyphyllus*, *angustifolius*, *albus* i *luteus.* (http://www.plantea.com.hr/vucika/).

Slika 15. Ukrasna lupina (*Lupinus polyphyllus)*

Izvor: http://www.semena-plzen.cz/kvetiny/lupinus-polvlci-bob

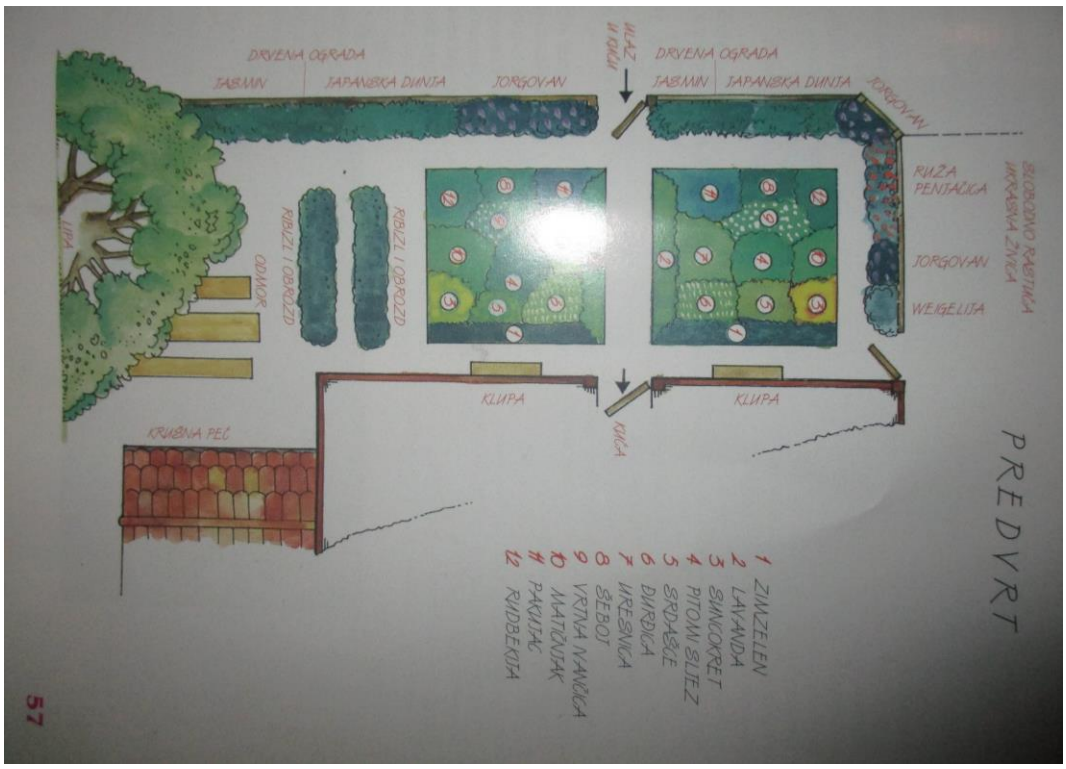
Zvončić (*Campanula media*)

Zvončić je trajna zeljasta biljka iz porodice zvončića (*Campanulaceae*). Rasprostranjena je na području manjeg područja južne Europe (Hrvatska, Slovenija, Italija, Crna Gora, Albanija). Raste na kamenitim mjestima iz pukotina stijena. Stabljika je gola, uspravna, u donjem dijelu drvenasta, u gornjem razrganata, naraste

do 200 cm visine. Cvjetovi su zvonasti, veliki, promjera 3-4 cm, skupljeni u piramidalne cvatove uzduž gornjeg dijela biljke. Vjenčić je građen od pet svijetlomodrih latica. Postoji više kultivara. Cvatu od kolovoza do studenog. Plod je tobolac koji sadrži mnogo sitnih sjemenki. Uzgaja se kao ukrasna biljka. (http://www.plantea.com.hr/piramidalni-zvoncic/).

2.4. Planiranje tradicionalnog cvjetnjaka

Velik broj starinskog cvijeća zahtijeva planiranje cvjetnjaka zato što spontanom sadnjom i sjetvom nećemo uvijek doći do željenih rezultata, ali ponekad se čini da spontano nastali vrtovi imaju osobitu draž i odišu prirodnošću. Budući da je svaki vrt poseban, i nosi priču za sebe, nemoguće je postavljati stroga pravila u oblikovanju. Prije svega moramo voditi brigu o trajnicama, jer će one tri do pet, a neke i više godina ostati na istom mjestu. Potrebno je unaprijed razmišljati o razmaku sadnje, te je potrebno znati koliko će koja biljka narasti s vremenom. Prostor između trajnica popunjavamo jednogodišnjim i dvogodišnjim biljkama. Njih sijemo svake godine, ali ne uvijek na isto mjesto zbog sprječavanja pojave određenih bolesti. Manje biljke i one sa sitnijim cvjetovima potrebno je sijati u većim skupinama. Vrlo visoke i krupne biljke sade se pojedinačno ili najviše 3 biljke zajedno, nazvamo ih još i soliterne biljke; divizma (*Verbascum sp.),* suncokret *(Helianthus annus),* ukrasni sljez (*Alcea rosea*). Kako bismo izbjegli pretjerano šarenilo cvjetnjaka, potrebno je saditi bijelo cvijeće koje unosi sklad i djeluje umirujuće ; ivančica *(Leucanthemum vulgare),* bijeli vratić (*Tanacetum parthenium),* bijeli ljiljan (*Lilium candidum),* kamilica (*Matricaria chamomilla*). Izbor cvijeća ovisi najviše o tome nalazi se prostor gdje želimo sijati ili saditi cvijeće na sunčanom položaju, u sjeni ili u polusjeni. Cvjetnjak može biti osnovan u predvrtu, na rubovima povrtnjaka, ispred terase, uz staze i puteve... Predvrt je idealan za osnivanje cvjetnjaka. Najčešće prati ulaz do kuće i ostavlja prvi utisak o njenim stanovnicima (Komes, 1996.).

Slika 16. Planiranje cvjetnjaka

Izvor: Komes, 1996.

2.5. Značaj očuvanja tradicijskih cvjetnih vrsta

Očuvanje tradicijske baštine i ruralnih prostora zadaća je sviju nas. Promjenom načina života i težnjom čovjeka za što većim profitom, mijenja se i izgled ruralnih sredina. Razvojem ruralnog turizma posljednjih godina obnovljen je dio ruralnih sredina, a kulturne vrijednosti spašene su od trajnog nestajanja. Tradicijski seoski vrtovi sastavni su dio kulturne baštine određenog kraja, riznica ukrasnih cvjetnih vrsta.

Nestajanje tradicijskih vrsta nije prisutno samo u hortikulturi, već i u svim granama poljoprivrede. Da bi se spriječilo trajno nestajane vrijednih genetskih resursa, znanstvenici i stručnjaci iz svih područja pokrenuli su Nacionalni program očuvanja biljnih genetskih resursa. U okviru ovog programa sakupljeno je i trajno pohranjeno, sjeme starih sorata žitarica, krmnog bilja, povrća i industrijskog bilja, no cvjetne vrste nisu uključene u ovaj program. Ako se uskoro ne uvidi ovaj problem, tradicijske

cvjetne vrste će potpuno nestati. Razlog tome je prije svega nedostatak kvalitetnog sjemena. Na tržištu možemo naći veliku ponudu sjemena cvjetnih vrsta, među kojima su i tradicijske vrste. Ponuda je bazirana na uvozu, zakoni ne propisuju minimalnu kvalitetu, a rezultat ovakvog stanja na tržištu je sjeme loše klijavosti. Osim loše kvalitete sjemena, problem je i u tome što nekih tradicijskih cvjetnih vrsta nema u ponudi, te im prijeti trajno nestajanje.

Nedostatak je vidljiv i u uređenju privatnih vrtova, te u ruralnim turističkim prostrima. Svjedoci smo uniformosti vrtova u urbanim i ruralnim prostorima, koji su se sveli na travnjake popunjene niskim četinjačama i jedonogodišnjim cvjetnim vrstama sađemim u gredice pravilnih oblika. Moderni trendovi u oblikovanju vrtova mogu čak uzrokovati narušavanje izgleda krajobraza, kao što je slučaj sa kamenjarima u Podravini i ostalim krajevima nizinske Hrvatske, posebno u ruralnim sredinama.

Uređenje turističkih ruralnih prostora često graniči sa kičem zbog korištenja neadekvatnih cvjetnih vrsta i vrtnih elemenata.

Organiziranim sakupljanjem i čuvanjem sjemena tradicijskih cvjetnih vrsta spasili bi ovaj vrijedan dio kulturne baštine, te omogućili formiranje tradicijskih vrtova u sklopu ruralnih ugostiteljskih prostora.

3. MATERIJALI I METODE

Terensko istraživanje provedeno je na području Varaždinske županije. Prvo istraživanje provedeno je u travnju. U to vrijeme prema izgledu vrtova dalo se nasluti koje su pravi tradicijski vrtovi. Cilj istraživanja bio je pronaći vrtove sa što više tradicijskih cvjetnih vrsta. Tijekom istraživanja obiđen je velik broj vrtova, a izabrana su tri vrta u kojima je provedena determinacija biljaka, određivanje morfoloških svojstava i sakupljanje sjemena.

Jedan od vrtova u kojemu je provedeno istraživanje nalazi se na području grada Lepoglave, a preostala dva vrta smještena su u općini Bednja, točnije na području između Bednje i Trakoščana.

Nakon prvog terenskog istraživanja tj. pronalaska vrta, provedeno je drugo istraživanje koje se odvijalo u vrijeme cvatnje biljaka. U drugom terenskom istraživanju provedena je determinacija biljaka. Provedeno je mjerenje visine svake biljke te određivanje njezine boje. Treće terensko istraživanje obuhvaćalo je prikupljanje sjemena određenih biljnih vrsta te je zbog različitog raspona njihove cvatnje trajalo od lipnja do rujna. Svi su vrtovi fotodokumentirani kao i zasebno sve cvijetne vrste koje se nalaze u njima.

Prvi od vrtova na kojemu je provedeno istraživanje nalazi se na području grada Lepoglave, točnije u selu Viletinec. Ovaj je cvjetnjak smješten u predvrtu, između ceste i kuće, te svojom raznolikošću i ljepotom ukrašava ulaz do kuće. Vlasnica ovog vrta (Božica Šumiga), sakuplja sjeme vlastitih biljaka te ih isključivo samo tako dalje razmnožava. U ovom su vrtu pronađene jednogodišnje biljke, dvogodišnje biljke ali i trajnice.

Cvijetne vrste pronađene u vrtu na području grada Lepoglave: hosta *(Hosta gracillima),* ukrasna lupina (*Lupinus polyphyllus*), jednogodišnji kokotić (*Delphinium ajacis*), kalifornijski mak (*Eschscholzia californica*), božur (*Paeonia sp.*), srdašce (*Dicentra spectabilis*), turski karanfil (*Dianthus barbatus*), marijin zvončić (*Campanula sp*.), japanska šumarica (*Anemone hupehensis var. Japonica),* bijeli

vratić (*Tanacetum parthenium),* perunika (*Iris sp.),* ljubičica (*Viola odorata*) , kadifica *(Tagetes sp.)*, tratinčice (*Bellis perennis*). Zastupljenost svih cvjetnih vrsta u ovom vrtu je podjednaka.

Istraživanje morfoloških svojstava i ubiranje sjemena provedno je samo kod tradicijskih cvjetnih vrsta. U cvatnji su biljke mjerene metrom od baze do najvišljeg dijela biljke. Mjereno je po 5 biljaka od svake vrste, te je izračunat prosjek. Kod vrsta koje su bile zastupljene sa manje od 5 biljka, mjerene su sve biljke i napravljen je prosjek prema broju biljaka. Bilježne su i boje cvijeta.

Krajem lipnja ubrano je sjeme ukrasne lupine (*Lupinus polyphyllus*), kalifornijskog maka (*Eschscholzia californica*), srdašca (*Dicentra spectabilis*) i turskog karanfila (*Dianthus barbatus*). Kod ukrasne lupine (*Lupinus polyphyllus)* brane su mahune u kojima se nalazi sjeme, stavljene su na sušenje i kad su mahune popucale, čisto sjeme spremljeno je u vrećice. Nakon cvatnje kalifornijskog maka (*Eschscholzia californica*) ubirani su duguljasti i uski tobolci duljine 3-9 cm koje sadrže brojne sitne, tamnosmeđe sjemenke. Zrenjem su tobolci pucali na vrhu, te se sjeme osipavalo u posudu u kojoj su sušeni tobolci. Sjeme je pohranjeno u vrećice. Sjeme srdašca (*Dicentra spectabilis*)nalazi se u tobolcima koji su sakupljani i sušeni. Kod turskog karanfila (*Dianthus barbatus)* nakon cvatnje su ubirani naljepši cvijetovi koji su označeni u cvatnji. Iz osušenih cvijetova čišćenjem pomoću pincete izdvojeno je crno sjeme.

Slika 17. Vrt 1. Lepoglava

Izvor: vlastita fotografija

Drugi vrt u kojemu je povedeno istraživanje nalazi se na području općine Bednja, točnije u mjestu Bednja, uz glavnu prometnicu između grada Lepoglave i Trakoščana. Vrt se nalazi pored kuće i formiran je kao prostor namijenjen za odmor što možemo i zaključiti s obzirom da kroz vrt prolaze stepenice za šetnju i pored vrta izgrađena je sjenica za odmor. Vlasnica ovog vrta (Verica Hranj) hobistički se bavi uzgojem cvijeća, te je ovo samo jedan dio vrta u kjemu je pronađeno najviše tradicijskih cvjetnih vrsta. U ovom su vrtu također pronađene jednogodišnje biljke, dvogodišnje biljke ali i trajnice.

Cvijetne vrste zastupljene u vrtu na području općine Bednja: jednogodišnji kokotić *(Delphinium ajaci*s), srebrenka *(Lunaria annua),* bijeli vratić (*Tanacetum parthenium),* pakujac *(Aquilegia vulgaris),* turski karanfil *(Dianthus barbatus),* marijin zvončić *(Campanula sp.),* božur *(Paeonia sp.),* neven *(Calendula officinalis),* mošusni sljez *(Malva moschata),* suzice *(Brizia media),* klematis *(Clematis),* kadifica *(Tagetes sp.),* hosta *(Hosta gracillima),* crnjika *(Nigella damascena),* mak *(Papaver somniferum).*

U ovom vrtu najviše su zastupljene bijeli vratić (*Tanacetum parthenium),* neven *(Calendula officinalis)* i crnjika *(Nigella damascena).*

Istraživanje morfoloških svojstava i ubiranje sjemena provedno je samo kod tradicijskih cvjetnih vrsta. U cvatnji su biljke mjerene metrom od baze do najvišljeg dijela biljke. Mjereno je po 5 biljaka od svake vrste, te je izračunat prosjek. Kod vrsta koje su bile zastupljene sa manje od 5 biljka, mjerene su sve biljke i napravljen je prosjek prema broju biljaka. Bilježne su i boje cvijeta.

Nakon cvatnje turskog karanfila *Dianthus barbatus* ubrani su suhi cvjetovi u kojima se nalazi sjeme. Sjeme pakujca *Aquilegia vulgaris* nalazi se u tobolčićima koji su ubrani nakon cvatnje kada su bili u suhom stanju. Sjeme je pohranjeno u vrećice. Kod srebrenke *Lunaria annua,* nakon što su se osušile, ubrane su plosnate mahune sa sjemenom koje izgledaju kao kruškoliki kolut. Kod kadifica (*Tagetes sp*.), ubirani su najljepši suhi cvjetovi, označeni u cvatnji. Iz osušenih cvijetova čišćenjem pomoću pincete izdvojeno je sjeme. Nakon cvatnje crnjike (*Nigella damascena)* ubrani su suhi tobolci u kojima se nalazi sitno sjeme crne boje koje je pohranjeno u vrećice. Suhi tobolci kod maka (*Papaver somniferum)* zrenjem su pucali, te se sjeme osipavalo u posudu u kojoj su sušeni. Cvjetovi bijelog vratića (*Tanacetum parthenium)* ubrani su kada su bili u suhom stanju kao i cvjetovi nevena (*Calendula officinalis).*

Slika 18. Vrt 2. Bednja

Izvor: vlastita fotografija

Treći vrt u kojemu je provedeno istraživanje nalazi se također na području općine Bednja, točnije u mjestu Bednja, uz glavnu prometnicu između grada Lepoglave i Trakoščana.

Ovaj je vrt smješten iza kuće u blizini povrtnjaka te u blizini prostora namjenjenog za popodnevni odmor. Vlasnica ovog vrta (Katica Ribić) ima mnogo tradicijskih cvjetnih vrsta u svome vrtu, te svake godine sakuplja njihovo sjeme. U ovom su vrtu također pronađene jednogodišnje biljke, dvogodišnje biljke ali i trajnice.

Cvijetne vrste pronađene u drugom vrtu na području općine Bednja: ukrasni sljez *(Alcea rosea),* noćurak *(Oenothera biennis),* turski karanfil *(Dianthus barbatus),* jednogodišnji kokotić *(Delphinium ajacis),* plamenac *(Phlox paniculata),* ukrasna lupina *(Lupinus polyphyllus),* pakujac *(Aquilegia vulgaris),* bijeli vratić (*Tanacetum parthenium),* tradeskancija *(Tradescantia x andersoniana),* božur *(Paeonia sp.),* šeboj *(Cheiranthus cheiri),* zjevalica *(Antirrhinum majus),* maćuhica (Viola tricolor), kokarda *(Gaillardia*), pastirska iglica *(Geranium robertianum),* kadifica *(Tagetes sp.).*

U ovom vrtu najviše prevladavaju turski karanfili *(Dianthus barbatus),* noćurak *(Oenothera biennis)* i zjevalice *(Antirrhinum majus),* a zastupljenost ostalih cvjetnih vrsta je podjednaka.

Istraživanje morfoloških svojstava i ubiranje sjemena provedno je samo kod tradicijskih cvjetnih vrsta. U cvatnji su biljke mjerene metrom od baze do najvišljeg dijela biljke. Mjereno je po 5 biljaka od svake vrste, te je izračunat prosjek. Bilježne su i boje cvijeta.

Krajem lipnja, nakon cvatnje pakujca (*Aquilegia vulgaris*) ubrani su tobolčići u kojima se nalazi sitno sjeme crne boje. Sjeme sljeza (*Alcea rosea)* ubrano je krajem srpnja. Sjeme je odvojeno od suhih cvjetova i pohranjeno u vrećice. Kod ukrasne lupine *Lupinus polyphyllus* brane su mahune u kojima se nalazi sjeme, stavljene su na sušenje i kad su mahune popucale, čisto sjeme spremljeno je u vrećice. Kod turskog karanfila (*Dianthus barbatus*) i kadifica (*Tagetes sp.*) nakon cvatnje su ubirani naljepši cvijetovi koji su označeni u cvatnji. Iz osušenih cvijetova čišćenjem pomoću pincete izdvojeno je sjeme. Kod zjevalice (*Antirrhinum majus)* ubrane su čahurice u kojima se nalazi sitno okruglo sjeme. Svo sjemenje pohranjeno je u vrećice.

Slika 19. Vrt 3. u proljeće

Izvor: vlastita fotografija

Slika 20. Vrt 3. ljeti

Izvor: vlastita fotografija

4. REZULTATI I RASPRAVA

U sva tri vrta opis morfoloških karakteristika i sakupljanje sjemena provedno je samo na tradicijskim cvjetnim vrstama.

4.1. Tradicijske cvjetne vrste I. vrta

NAZIV BILJKE: ukrasna lupina *(Lupinus polyphyllus)*
VISINA: 75 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: lupina

Slika 21. Ukrasna lupina (*(Lupinus polyphyllus)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: jednogodišnji kokotić *(Delphinium ajacis)*
VISINA: 110 cm
BOJA CVIJETA: plava
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: kokotac, kokotić

Slika 22. Jednogodišnji kokotić (*Delphinium ajacis)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE : kalifornijski mak *(Eschscholzia californica)*
VISINA: 80 cm
BOJA CVIJETA: žuta
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: mak

Slika 23. Kalifornijski mak *(Eschscholzia californica)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: srdašca *(Dicentra spectabilis)*
VISINA: 60 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: srčeka

Slika 24. Srdašce *(Dicentra spectabilis)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: turski karanfil (*Dianthus barbatus*)
VISINA: 40 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: klinček

Slika 25. Turski karanfil (*Dianthus barbatus*)

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: marijin zvončić (*Campanula sp.*)
VISINA: 110 cm
BOJA CVIJETA: ljubičasta
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: zvonček

Slika 26. Marijin zvončić (*Campanula sp.*)

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: bijeli vratić (*Tanacetum parthenium)*
VISINA: 100 cm
BOJA CVIJETA: bijela
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: gumbeki, kruhekovo droptijiće

Slika 27. Bjeli vratić (*Tanacetum parthenium)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: kadifica (*Tagetes sp*.)
VISINA: 20 cm
BOJA CVIJETA: žuta
PODRIJETLO: Božica Šumiga, Lepoglava
NARODNI NAZIV: klinček, kadifa, smrdljivci

Slika 28. Kadifica (*Tagetes sp*.)

Izvor: vlastita fotografija

4.2. Tradicijske cvjetne vrste II. vrta

NAZIV BILJKE: jednogodišnji kokotić (*Delphinium ajacis*)
VISINA: 80 cm
BOJA CVIJETA: ljubičasta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: kokotac, kokotić

Slika 29. Jednogodišnji kokotić (*Delphinium ajacis*)

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: srebrenka *(Lunaria annua)*
VISINA: 80 cm
BOJA CVIJETA: ljubičasta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: dukati

Slika 30. Srebrenka *(Lunaria annua)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: bijeli vratić *(Tanacetum parthenium)*
VISINA: 70 cm
BOJA CVIJETA: bijelo-žuta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: gumbeki, kruhekovo droptijiće

Slika 31. Bijeli vratić *(Tanacetum parthenium)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: pakujac *(Aquilegia vulgaris)*
VISINA: 50 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: kolumbina

Slika 32. Pakujac *(Aquilegia vulgaris)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: turski karanfil *(Dianthus barbatus)*
VISINA: 60 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: klinčić, klinček

Slika 33. Turski karanfil *(Dianthus barbatus)*

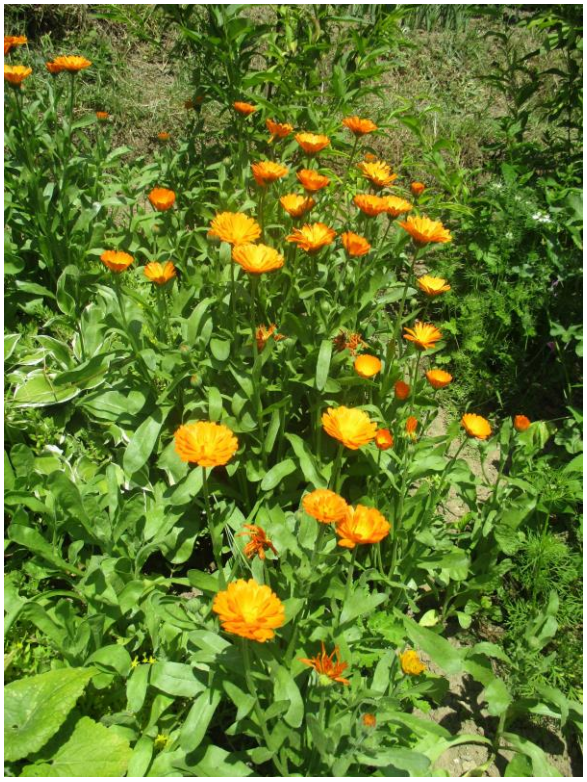
Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: marijin zvončić (*Campanula sp*.)
VISINA: 110 cm
BOJA CVIJETA: plava
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: zvonček

Slika 34. Marijin zvončić (*Campanula sp*.)

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: neven *(Calendula officinalis)*
VISINA: 30 cm
BOJA CVIJETA: narančasta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: kalendula, prstenčac, bilec, ognjac, vrtni ognjač, zimorod, žutelj

Slika 35. Neven *(Calendula officinalis)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKA: suzice *(Brizia media)*
VISINA: 80 cm
BOJACVIJETA: zlatno-žuta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: suze, majčine suzice

Slika 36. Suzice *(Brizia media)*

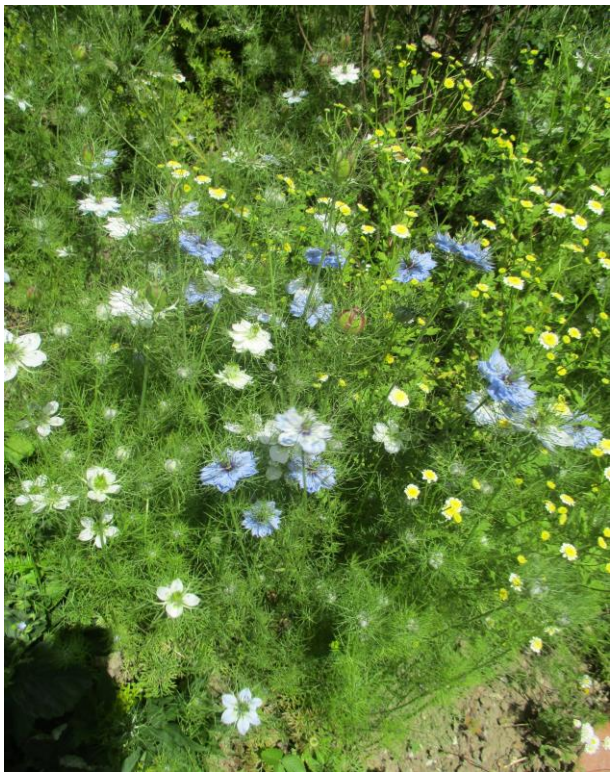
Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: kadifica (*Tagetes sp.)*
VISINA: 20 cm
BOJA CVIJETA : narančasto-žuta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: kadifa, smrdljivci, klinček

Slika 37. Kadifica (*Tagetes sp.)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: crnjika *(Nigella damascena)*
VISINA: 40 cm
BOJA CVIJETA: plava i bijela
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: djevojka u zelenom

Slika 38. Crnjika *(Nigella damascena)*

Izvor: vlastita fotografija

Slika 39. Vrtni mak (*Papaver somniferum)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: vrtni mak (*Papaver somniferum)*
VISINA: 50 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta
PODRIJETLO: Verica Hranj, Bednja
NARODNI NAZIV: pitomi mak

4.3. Tradicijske cvijetne vrste III. vrta

NAZIV BILJKE: Turski karanfil *(Dianthus barbatus)*
VISINA: 70 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta
PODRIJETLO: Katica Ribič, Bednja
NARODNI NAZIV: klinček

Slika 40. Turski karanfil *(Dianthus barbatus)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: jednogodišnji kokotić *(Delphinium ajacis)*
VISINA: 75 cm
BOJA CVIJETA: plava
PODRIJETLO: Katica Ribić, Bednja
NARODNI NAZIV: kokotac, kokotić

Slika 41. Jednogodišnji kokotić *(Delphinium ajacis)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: ukrasna lupina (*Lupinus polyphyllus)*
VISINA: 70 cm
BOJA CVIJETA: ružičasta, bijela
PODRIJETLO: Katica Ribić, Bednja
NARODNI NAZIV: lupina

Slika 42. Ukrasna lupina (*Lupinus polyphyllus)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: pakujac *(Aquilegia vulgaris)*
VISINA: 50 cm
BOJA: ružičasta
PODRIJETLO: Katica Ribić, Bednja
NARODNI NAZIV: kolumbina

Slika 43. Pakujac *(Aquilegia vulgaris)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: šeboj *(Cheiranthus cheiri)*
VISINA: 50 cm
BOJA: žuta
PODRIJETLO: Katica Ribić
NARODNI NAZIV: romanija

Slika 44. Šeboj *(Cheiranthus cheiri)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: zijevalica *(Cheiranthus cheiri)*VISINA:110 cm
BOJA: ružičasta, bijela, žuta
PODRIJETLO: Katica Ribić, Bednja
NARODNI NAZIV: zajčeki

Slika 45. Zijevalica *(Cheiranthus cheiri)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: kokarda *(Gaillardia)*
VISINA: 25 cm
BOJA: crveno-žuta
PODRIJETLO: Katica Ribić, Bednja
NARODNI NAZIV: giljarda

Slika 46. Kokarda *(Gaillardia)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: ukrasni sljez *(Alcea rosea)*
VISINA: 160 cm
BOJA: crvena
PODRIJETLO: Katica Ribić, Bednja
NARODNI NAZIV: djilj, kožoder, malvaroza, crveni slez

Slika 47. Ukrasni sljez *(Alcea rosea)*

Izvor: vlastita fotografija

NAZIV BILJKE: Pastirska iglica *(Geranium robertianum)*
VISINA: 40 cm
BOJA: ljubičasta
PODRIJETLO: Katica Ribić, Bednja
NARODNI NAZIV: iglica

Slika 48. Pastirska iglica *(Geranium robertianum)*

Izvor: vlastita fotografija

Od navedenih vrsta sakupljeno je minimalno 300 sjemenki. Sjeme je stavljeno u vrećice na kojima je navedena vrsta, mjesto prikupljanja, godina prikupljanja i donor sjemena. Sakupljeno sjeme dostavljeno je na Visoko gospodarsko učilište, gdje je pohranjeno u svrhu očuvanja tradicijskih cvjetnih vrsta.

5. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja provedenog na području Varaždinske županije pokazuju da na tom području ima mnoštvo tradicijskih cvjetnih vrsta. Iako nema mnoštvo tradicijskih cvjetnih vrtova u kojima se cvjetne vrste sade u sklopu povrtnjaka, ima mnoštvo tradicijskih cvjetnih predvrtova i okućnica bogatih starinskim cvijećem. Najviše zastupljene tradicijske cvijetne vrste na istraživanom području su turski karanfili *(Dianthus barbatus),* božur *(Paeonia sp.),* neven *(Calendula officinalis),* crnjika *(Nigella damascena),* kadifice (*Tagetes sp.),* zijevalice *(Antirrhinum majus) i* ukrasna lupina *(Lupinus polyphyllus).* Iako je u istraživanim vrtovima pronađeno mnoštvo tradicijskih cvjetnih vrsta, promatrajući ostale vrtove na tom području dolazimo do zaključka da tradicijske cvjetne vrste počinju pritiskati nove invazivne cvjetne vrste. Unošenjem „modernih" vrsti koje ne pripadaju našem podneblju uvelike se šteti očuvanju tradicije.

Ne zna se kako podići svijest o očuvanju vlastitog ruralnog prostora. Promjene životnog stila i depopulacija značajno utječu na nestanak tradicijskih vrsta. U današnje se vrijeme previše teži pomodarstvu, a premalo se cijene vlastite vrijednosti i potencijali.

Usprkos modernizaciji i unošenju novih egzotičnih vrsta, na području Varaždinske županije pronađeno je mnoštvo tradicijskih cvjetnih vrsta, a zaključujući iz razgovora sa lokalnim stanovništvom, izumiranje tradicijskih vrsta na tom području ne predstavlja prijetnju, već suprotno, uzgojem biljaka iz vlastitog sjemena stanovnici uvelike pomažu očuvanju tradicijskih cvjetnih vrsta i tradicijskih vrtova. Na tom području vrtovi sa seoskim šarmom nikada neće izaći iz mode.

6. LITERATURA

1. Auguštin D. (2003). Cvjećarstvo 1. Školska knjiga. Zagreb
2. Eržebet B., Geza D. (2007). Ukrasne vrtne biljke. Nova knjiga Rast,Zagreb
3. Hessayon D.,G. (2001). Cvijeće u vrtu. Mozaik knjiga. Zagreb
4. Hessayon D.,G. (2008). Cvijeće u vrtu. Mozaik knjiga. Zagreb
5. Hobhouse P. (1992). Plant in garden history. Pavilion Books.
6. Kraljičak J., Milakara J., Židovec V., Himna V. (2013). Cvjetne vrste okućnica u ruralnoj sredini Krapje. Agronomski glasnik 2 – 3.
7. Komes L. (1996). Slušaj kako zemlja diše. Alfa, Zagreb.
8. Šilić Č., Mrdović A. (2013). Atlas ukrasnih vrtnih biljaka. Fram – ziral d.o.o. Mostar.
9. Vogl C. R.,Vogl Lukas ser. B. (2003). Tradition, Dynamics and Sustainability of Plant Species Composition and Management in Homegardens on Organic and Non-Organic Small Scale Farms in Alpine Easten Tyrol, Austria. Biological Agriculture and Horticulture 21.
10. Židovec V., Vršek I., Aničić B., Grzunov S. (2006). Tradicijski seoski vrtovi Sjeverozapadne Hrvatske. Sjemenarstvo 23(3).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Peder_M%C3%B8nsted_-_A_Cottage_Garden_with_Chickens.jpg

http://cveceza.blogspot.hr/2014/05/bastensko-cvece-koje-cveta-celo-leto.html

http://www.gardena.com/hr/garden-life/garden-magazine/nova-zudnja-za-zivotom-na-selu

https://hr.wikipedia.org/wiki/Neven

http://mojcvijet.hr/bilje/vrtno-bilje/trajnice-u-vrtu/)

http://mojcvijet.hr/uredjenje/vrtovi/seoski-vrtovi/

http://poljoinfo.com/showthread.php?9635-Kadifica-karavija-kova%C4%8Dec-Tagetes

http://staravrtlarica.blogspot.hr/2014/08/pupoljka.html

https://vrtlarenje.wordpress.com/2014/03/27/kako-s-malo-novaca-imati-vrt-iz-bajke

http://www.vrt-priroda.com/uredivanje-vrta/vrtni-stilovi/seoski-vrt

http://www.suttons.co.uk/Gardening/Flower+Seeds/All+Flower+Seeds/Cottage+Garden+Seed+Collection_139533.htm

http://www.biovrt.com/article/Kokotic-Delphinium.html

http://www.plantea.com.hr/razlicak

http://www.plantea.com.hr/zijevalica/

http://www.uredisvojdom.com/article/1610/zijevalica_lat_antirrhinum_majus

http://www.plantea.com.hr/lijepi-decko/

http://www.plantea.com.hr/ukrasni-slak/

http://www.plantea.com.hr/crveni-naprstak/

http://www.njuskalo.hr/sjeme-sadnice/digitalis-purpurea-naprstak-sadnice-oglas

http://www.plantea.com.hr/pustenasta-divizma

http://www.biovrt.com/article/Turski-karanfil-Dianthus-barbatus.html

http://www.njuskalo.hr/sjeme-sadnice/turski-karanfil-dianthus-barbatus-sadnica-oglas

http://www.biovrt.com/article/Pupoljka-Zuti-nocurak-Oenothera-biennis.html

http://www.biovrt.com/article/Lunaria-biennis-Srebrenka-dukati.html

http://www.agroklub.com/hortikultura/vrtni-sljez-straza-ispred-doma/1515/

http://www.plantea.com.hr/crni-sljez/

http://www.plantea.com.hr/plamenac/

http://www.summitpost.org/perunika-or-iris-this/48687

http://www.plantea.com.hr/vucika

http://www.semena-plzen.cz/kvetiny/lupinus-polvlci-bob

SAŽETAK

Seoski vrtovi neizostavan su dio kulturne baštine nekoga kraja te su se razvijali usporedno s razvojem određenog ruralnog područja. Glavna karakteristika tradicionalnih cvjetnih vrtova je da podsjećaju na prirodna staništa biljaka koje se nalaze u njima. Tradicijske cvjetne vrste autohtone su vrste određenog kraja. One se mogu podijeliti na jednogodišnje, dvogodišnje i višegodišnje cvijetne vrste. Od jednogodišnjih i dvogodišnjih cvjetnih vrsta najviše su se uzgajale one vrste koje se same zasiju puput nevena *(Calendula officinalis),* turskih karanfila *(Dianthus barbatus),* srebrenke *(Lunaria annua),* uresnice *(Cosmos bipinnatus),* suncokreta *(Helianthus annus),* ukrasnog sljeza *(Althaea rosea)* itd. Terensko istraživanje provedeno je na području Varaždinske županije. Cilj istraživanja bio je pronaći vrtove sa što više tradicijskih cvjetnih vrsta. Ukupno su obavljena 3 istraživanja, prvo istraživanje (pronalazak vrtova) obavljeno je u travnju, a tijekom istraživanja obiđen je velik broj vrtova od kojih su izabrana samo tri vrta. Drugo terensko istraživanje obavljalo se u vrijeme cvatnje biljaka, te je obuhvaćalo determinaciju biljaka. Provedeno je mjerenje visine svake biljke te određivanje njezine boje. Treće terensko istraživanje obuhvaćalo je prikupljanje sjemena određenih biljnih vrsta te je zbog različitog raspona njihove cvatnje trajalo od lipnja do rujna. Rezultati istraživanja provedenog na području Varaždinske županije pokazuju da na tom području ima mnoštvo tradicijskih cvjetnih vrsta. Iako nema mnoštvo tradicijskih cvjetnih vrtova u kojima se cvjetne vrste sade u sklopu povrtnjaka, ima mnoštvo tradicijskih cvjetnih predvrtova i okućnica bogatih starinskim cvijećem. Najviše zastupljene tradicijske cvijetne vrste na istraživanom području su turski karanfili *(Dianthus barbatus),* božur *(Paeonia sp.),* neven *(Calendula officinalis),* crnjika *(Nigella damascena),* kadifice (*Tagetes sp.),* zijevalice *(Antirrhinum majus) i* ukrasna lupina *(Lupinus polyphyllus).*

Ključne riječi: tradicijski cvjetni vrtovi, tradicijske cvjetne vrste, cvatnja, determinacija biljaka, sjeme